

مهر تأیید سایمگو براوضاع نه‌چندان مناسب دانشگاه‌های برتر ایران

وقتی همه افت کردند

ابوالفضل مظاهری دبیر گروه دانشگاه

مجموعه‌های مختلفی در جهان امروزه عملکرد مؤسسات علمی و دانشگاه‌ها را مورد ارزیابی قرار داده و هر سال نسخه جدیدی از رتبه‌بندی مراکز علمی را مبتنی بر معیار و روش شناسی خود ارائه می‌دهند. گروه پژوهشی SCImago در دانشگاه گرانادای اسپانیا

سایمگو مؤسسات علمی را چگونه رتبه‌بندی می‌کند؟

رتبه‌بندی مؤسسات SCImago (SIR) بر اساس یک شاخص ترکیبی، مؤسسات فعال در حوزه علم و فناوری را رتبه‌بندی می‌کند. این شاخص ترکیبی شامل سه مجموعه مختلف از شاخص‌ها است که بر اساس عملکرد پژوهشی، خروجی‌های نوآورانه، و تأثیر اجتماعی (با اندازه‌گیری از طریق دیده شدن در وب) تعریف می‌شود. سایمگو تلاش کرده یک فرایند دقیق برای رفع ابهام نام مؤسسات انجام دهد و به همین منظور در گام نخست، مؤسسات پژوهشی به‌طور منحصربه‌فرد تعریف و شناسایی و پس از آن انتشارات و اسنادها به هر مؤسسه با توجه به وابستگی نهادی نویسندگان در یک دوره ۵ساله بررسی می‌شوند، البته با این قید که داده‌هایی ارزیابی می‌شوند که دو سال قبل از انتشار رتبه‌بندی ثبت شده باشند. دارای بودن حداقل ۱۰۰ اثر علمی در پایگاه داده Scopus در آخرین سال از دوره انتخابی به نحوی که حداقل ۷۵ درصد از اسناد منتشرشده آن شامل مقالات علمی، فصول کتاب، مقالات کنفرانسی، مقالات مروری باشد از جمله معیارهای ورود به این رتبه‌بندی است.

فعالیت مؤسسات در این رده‌بندی از سه وجه مورد توجه نظام رتبه‌بندی سایمگو قرار دارد. ۵۰ درصد جایگاه مجموعه به عملکرد پژوهشی آن وابسته است که با ۱۱ معیار اندازه‌گیری می‌شود. ۳۰ درصد به حوزه نوآوری اختصاص دارد که با ۳ معیار دانش نوآورانه، اختراعات و تأثیر فناوری اندازه‌گیری می‌شود. ۲۰ درصد باقی‌مانده هم مربوط به فاکتورهای اجتماعی است که ۶ معیار مختلف برای سنجش آن در نظر گرفته است.

برترین‌های سایمگو ۲۰۲۵

رتبه‌بندی مؤسسات مجموعه سایمگو ویژگی‌های منحصربه‌فردی دارد. در کنار امکان استفاده و بررسی جایگاه مؤسسات در موضوعات مختلف، امتیازات دولت‌ها، مجموعه‌های پزشکی، دانشگاه‌ها و شرکت‌ها در دسته‌بندی‌ها جداگانه و در چهار حوزه کلی، پژوهشی، نوآورانه و اجتماعی قابل مشاهده است. در نسخه ۲۰۲۵ عملکرد ۹ هزار و ۷۵۶ مؤسسه مورد ارزیابی قرار گرفته که حدود ۵۲ درصد این تعداد را دانشگاه‌ها تشکیل می‌دهند. مجموعه‌های دولتی ۲۲ و مجموعه‌های پزشکی ۲۰ درصد از کل مؤسسات حاضر در رتبه‌بندی را تشکیل می‌دهند. حدود ۲۰۰ شرکت هم در این رتبه‌بندی در کنار سایر مؤسسات قرار گرفتند. در بین کشورها، چینی‌ها ۱۴ درصد مؤسسات و مجموعه‌ها را دارند و پیش از آمریکایی قرار گرفتند که با یک هزار و ۱۷۳ مجموعه در رده دوم جای گرفته است. هند و اسپانیا و فرانسه هم سه کشور دیگری هستند که هرکدام با سهمی حدود ۵ درصد پس از چین و آمریکا قرار می‌گیرند. روسیه، آلمان، ژاپن، انگلیس و ایتالیا هم بعد از آن‌ها هستند و سهمی بین ۲/۵ تا ۳/۵ درصد از کل مؤسسات را دارند.

چینی‌ها کماکان دست برتر را دارند

در رده‌بندی کلی ۲۰۲۵ و در بین ۱۰ مجموعه برترس، چینی‌ها با ۶ مجموعه حرف اول را می‌زنند. آکادمی علوم چین همچون ۵ سال اخیر کماکان نخستین مؤسسه این رتبه‌بندی است. بعد از آن هم وزارت آموزش جمهوری خلق چین قرار دارد که از سال ۲۰۲۲ این رتبه را حفظ کرده است. مرکز ملی پژوهش‌های علمی فرانسه بعد از واگذاری جایگاه دومی از سال ۲۰۲۲ کماکان در رده سوم قرار دارد و به این ترتیب هر سه مجموعه از دستگاه‌های دولتی محسوب می‌شوند. دانشگاه هاروارد نخستین مؤسسه آمریکایی‌ها در این فهرست محسوب می‌شود که از ۲۰۲۰ در همین رده چهارم حضور داشته و البته دارد. و بعد از آن دانشگاه آکادمی علوم چین ایستاده که در سال‌های اخیر پس از قرار گرفتن در رده ۱۶ و ۱۰، دو سالی است که روی پله پنجم جا خوش کرده است. در این رده‌بندی، نخستین شرکت متاس، شرکتی که سال ۲۰۲۳ در جایگاه هفتم همین رده‌بندی قرار داشت و سال گذشته تارده ۱۹ جدول سقوط کرد اما امسال تا جایگاه دوازدهم بالا آمده است. گوگل، دیگر شرکت چندملیتی حاضر در این رده‌بندی هم بعد از قرار گرفتن در رده ششم نسخه ۲۰۲۳ روند نزولی گرفته و پس از جایگاه دهم سال گذشته، امسال روی پله هفدهم ایستاده است.

هاروارد برترین دانشگاه نسخه ۲۰۲۵

بررسی دانشگاه‌های حاضر در رده‌بندی نشان می‌دهد هاروارد همچنان رتبه نخست خود را از ابتدای شروع به فعالیت این رده‌بندی حفظ کرده است. بعد از آن دانشگاه آکادمی علوم چین برای سومین سال متوالی رده دوم را حفظ کرده و در رده سوم، دانشگاه چینخوا قرار گرفته است. دانشگاه علوم پزشکی هاروارد و دانشگاه جیجینگ هم در جایگاه‌های بعدی قرار دارد. در بین ۱۰ دانشگاه نخست، چینی‌ها ۵ دانشگاه دارند، ۴ دانشگاه برتر از آمریکا است و آکسفورد از انگلیس هم در رده نهم قرار گرفته است. در جمع ۲۰ دانشگاه برتر، تنها دانشگاه تورنتو کاناداست که توانسته به جمع سه کشور قبلی اضافه شود. نخستین دانشگاه از منطقه ما هم دانشگاه ملک سعود است که در جایگاه ۲۷۱ دنیاست و تنها مجموعه‌ای است که در جمع ۵۰۰ مؤسسه برتر قرار گرفته است. دانشگاه علم و صنعت ملک عبدالله هم دومین دانشگاه عربستان و منطقه است که جایگاه ۵۴۰ را دارد. نخستین دانشگاه ایرانی این رده‌بندی؛ علوم پزشکی تهران محسوب می‌شود که در پله ۵۴۶ قرار گرفته است. دانشگاه ملک عبدالعزیز در رده ۶۱۴، دانشگاه قاهره در رده ۹۵۲ و دانشگاه قطر در رده ۹۹۷ پیش از دانشگاه تهرانی قرار گرفتند که ردیف ۱۰۳۰ جدول را به خود اختصاص داده است.

تداوم روند نزولی جایگاه دانشگاه‌های ایران در سایمگو

در جدیدترین نسخه سایمگو عملکرد ۱۹۵ مجموعه از ایران مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است که اغلب آن‌ها (۱۶۴ مورد) دانشگاه بودند. در بین ۲۰ دانشگاه برتر ایران در این رتبه‌بندی فقط دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران ارتقا را تجربه کرده و مابقی تغییرات همه نزولی بوده است. برخی مثل دانشگاه صنعتی اصفهان با ۱۰۱۹ پله، دانشگاه شیراز با ۹۲۳ پله، دانشگاه تربیت مدرس با ۷۳۷ پله، دانشگاه علم و صنعت با ۵۸۲ و دانشگاه صنعتی شریف با ۵۲۴ پله نزول را تجربه کرده‌اند. در بین ۱۰ دانشگاه نخست ایران، ۶ مورد و در جمع ۲۰ دانشگاه برتر نیمی از دانشگاه‌های علوم پزشکی هستند. بررسی وضعیت ۷ دانشگاه منتخب کشور در نسخه‌های ۴ سال گذشته این رتبه‌بندی نشان‌دهنده سیر رو به نزول این دانشگاه‌هاست. به عنوان نمونه جایگاه دانشگاه تهران از ۷۳۵ در سال ۲۰۲۲ امسال به ۱۰۳۰ رسید یا دانشگاه تربیت مدرس از ۱۵۴۵ در عرض چهار سال در جایگاه ۲ هزار و ۷۵۲ دنیا قرار گرفته است. شریف که امسال ۳ هزار و ششصد و چهاردهمین دانشگاه این رده‌بندی از جمع حدود ۵ هزار دانشگاه است، سال ۲۰۲۲ در رده ۲ هزار ۱۴۶ قرار داشته است.

رتبه	رده‌بندی کلی (جایگاه جهانی)	رده‌بندی پژوهشی (جایگاه جهانی)	رده‌بندی نوآوری (جایگاه جهانی)	رده‌بندی اجتماعی (جایگاه جهانی)
۱	دانشگاه علوم پزشکی تهران (۵۶۶)	دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۹۶)	پژوهشگاه رنگ (۸۸۴)	دانشگاه علوم پزشکی تهران (۵۰۵)
۲	دانشگاه تهران (۱۰۳۰)	دانشگاه تهران (۳۴۴)	پژوهشکده زیست‌شناسی و فناوری سلول‌های پنیادی رویان بهشتی (۱۱۱۲)	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی (۱۵۰۱)
۳	دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی (۱۶۵۲)	دانشگاه علوم پزشکی شهیدبهشتی (۸۴۹)	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی (۱۴۲۴)	دانشگاه تهران (۱۵۸۹)
۴	دانشگاه علوم پزشکی تبریز (۲۱۱۵)	دانشگاه علوم پزشکی ایران (۱۳۶۸)	انستیتو پاستور (۱۵۴۸)	دانشگاه علوم پزشکی ایران (۱۹۹۱)
۵	دانشگاه علوم پزشکی ایران (۲۲۸۶)	دانشگاه علوم پزشکی تبریز (۱۴۷۸)	پژوهشگاه مهندسی ژنتیک و زیست فناوری (۱۸۷۷)	دانشگاه آزاد علوم و تحقیقات (۲۶۳۱)
۶	دانشگاه علوم پزشکی مشهد (۲۳۹۵)	دانشگاه علوم پزشکی مشهد (۱۵۴۹)	دانشگاه علوم پزشکی زابل (۱۹۵۸)	دانشگاه علوم پزشکی شیراز (۲۸۷۳)
۷	دانشگاه تربیت مدرس (۲۷۵۲)	دانشگاه علوم پزشکی شیراز (۱۵۹۰)	پژوهشگاه رویان (۱۹۷۳)	دانشگاه علوم پزشکی مشهد (۲۸۹۵)
۸	دانشگاه علوم پزشکی شیراز (۲۸۷۱)	دانشگاه تربیت مدرس (۱۵۹۲)	دانشگاه علوم پزشکی بم (۲۲۱۲)	دانشگاه علوم پزشکی تبریز (۳۵۳۸)
۹	دانشگاه صنعتی شریف (۳۶۱۴)	دانشگاه آزاد ارومیه (۲۶۰۴)	دانشگاه صنعتی شریف (۲۳۵۲)	دانشگاه علوم پزشکی آزاد تهران (۳۷۸۰)
۱۰	انستیتو پاستور (۳۹۸۸)	دانشگاه گلستان (۲۶۶۴)	دانشگاه آزاد و احد شهر قدس (۲۴۲۰)	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (۴۱۰۲)

معیار	شاخص	امتیاز
بعد تحقیقاتی (۵۰٪)	تأثیر نرمال شده	۱۳٪
	سرآمدی و رهبری	۸٪
	خروجی علمی	۵٪
	تعداد مدارک علمی که در مجلات خود مؤسسه منتشر نشده	۳٪
	تعداد مجلات منتشرشده توسط مؤسسه	۳٪
نوآوری (۳۰٪)	استخر استعداد علمی	۵٪
	انتشارات با کیفیت بالا	۲٪
	انتشارات با کیفیت بالا (Q۱)	۲٪
	هم تالیفی بین‌المللی	۲٪
	دسترسی آزاد	۲٪
بعد اجتماعی (۲۰٪)	شاخص سرآمدی	۲٪
	دانش نوآورانه	۱٪
	پروانه ثبت اختراع	۱٪
	تأثیر فناوریانه	۱٪
	دانشگاه علوم پزشکی آزاد تهران	۴۷۸۶
	آلتمتریکس	۳٪
	پیوندهای دریافتی دامنه	۳٪
	اندازه وب	۳٪
	اهداف توسعه پایدار (از سال ۲۰۲۴)	۵٪
	مجموعه استعدادهای علمی زنان (از سال ۲۰۲۴)	۳٪
	تأثیر در سیاست عمومی (از سال ۲۰۲۴)	۳٪

رتبه دانشگاهی	نام	رتبه جهانی	کشور
۱	دانشگاه هاروارد	۴	آمریکا
۲	دانشگاه آکادمی علوم چین	۵	چین
۳	دانشگاه چینخوا	۶	چین
۴	دانشکده پزشکی هاروارد	۷	آمریکا
۵	دانشگاه جیجینگ	۸	چین
۶	دانشگاه شانگهای جیاو تونگ	۹	چین
۷	دانشگاه پکن	۱۱	چین
۸	دانشگاه استنفورد	۱۵	آمریکا
۹	دانشگاه آکسفورد	۲۰	انگلیس
۱۰	دانشگاه جانز هاپکینز	۲۳	آمریکا
۱۱	کالج دانشگاهی لندن (یو سی ال)	۲۴	انگلیس
۱۲	دانشگاه علم و فناوری هوآزونگ	۲۸	چین
۱۳	دانشگاه تورنتو	۳۱	کانادا
۱۴	مؤسسه فناوری ماساچوست (MIT)	۳۲	آمریکا
۱۵	دانشگاه میشیگان	۳۶	آمریکا
۱۶	دانشگاه واشینگتن	۳۷	آمریکا
۱۷	دانشگاه سیچوان	۴۱	چین
۱۸	دانشگاه پنسیلوانیا	۴۲	آمریکا
۱۹	دانشگاه سان یات سن	۴۶	چین
۲۰	دانشگاه مرکز جنوب	۴۸	چین

رتبه	رده‌بندی کلی (کشور)	رده‌بندی پژوهشی (کشور)	رده‌بندی نوآوری (کشور)	رده‌بندی اجتماعی (کشور)
۱	آکادمی علوم چین (چین)	وزارت آموزش چین (چین)	آکادمی علوم چین (چین)	وزارت آموزش چین (چین)
۲	وزارت آموزش چین (چین)	آکادمی علوم چین (چین)	استیت گرید کورپوریشن (چین)	دانشگاه هاروارد (امریکا)
۳	مرکز ملی پژوهش‌های علمی (فرانسه)	مرکز ملی پژوهش‌های علمی (فرانسه)	وزارت آموزش چین (چین)	آکادمی علوم چین (چین)
۴	دانشگاه هاروارد (امریکا)	انجمن سرطان امریکا (امریکا)	مؤسسه پلرکلیمونوترابی‌سرطان (امریکا)	مرکز ملی پژوهش‌های علمی (فرانسه)
۵	دانشگاه آکادمی علوم چین (چین)	آکادمی علوم روسیه (روسیه)	گروه سنس تایم (چند ملیتی)	دانشکده پزشکی هاروارد (امریکا)
۶	دانشگاه چینخوا (چین)	دانشگاه هاروارد (امریکا)	مؤسسه هوبرشت (هلند)	وزارت بهداشت امریکا (امریکا)
۷	دانشکده پزشکی هاروارد (امریکا)	دانشگاه آکادمی علوم چین (چین)	مایکروسافت ریسرچ آسیا (چین)	دانشگاه کالج لندن (انگلیس)
۸	دانشگاه جیجینگ (چین)	انجمن هلمهولتس (آلمان)	شرکت آلفابت (چند ملیتی)	دانشگاه آکسفورد (انگلیس)
۹	دانشگاه جیاو تونگ شانگهای (چین)	دانشگاه چینخوا (چین)	شرکت تنسنت (امریکا)	ماس ژنرال بریگام (امریکا)
۱۰	انجمن هلمهولتس (آلمان)	دانشگاه جیجینگ (چین)	گوگل (چند ملیتی)	دانشگاه جان هاپکینز (امریکا)

رتبه در ایران	نام دانشگاه	رتبه جهانی ۲۰۲۵	رتبه جهانی ۲۰۲۴	تغییر
۱	دانشگاه علوم پزشکی تهران	۵۴۶	۴۲۵	۱۲۱-
۲	دانشگاه تهران	۱۰۳۰	۸۲۷	۲۰۳-
۳	دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	۱۶۵۲	۱۳۸۲	۲۷۰-
۴	دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۲۱۶۵	۱۷۰۰	۴۶۵-
۵	دانشگاه علوم پزشکی ایران	۲۲۸۶	۲۰۲۲	۲۶۴-
۶	دانشگاه علوم پزشکی مشهد	۲۳۹۵	۱۶۵۵	۷۴۰-
۷	دانشگاه تربیت مدرس	۲۷۵۲	۲۰۱۵	۷۳۷-
۸	دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۲۸۷۱	۲۵۴۴	۳۲۷-
۹	دانشگاه صنعتی شریف	۳۶۱۴	۳۰۹۰	۵۲۴-
۱۰	دانشگاه علم و صنعت ایران	۴۰۴۰	۳۴۵۸	۵۸۲-
۱۱	دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۴۱۱۴	۴۰۳۲	۸۲-
۱۲	دانشگاه آزاد علوم و تحقیقات	۴۴۰۰	۴۱۹۸	۲۰۲-
۱۳	دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۴۴۵۴	۳۹۰۲	۵۵۲-
۱۴	دانشگاه علوم پزشکی زابل	۴۷۳۵	۴۰۱۶	۷۱۹-
۱۵	دانشگاه علوم پزشکی آزاد تهران	۴۷۸۶	۵۳۸۱	۵۹۵
۱۶	دانشگاه گلستان	۵۰۴۴	۴۷۶۲	۲۸۲-
۱۷	دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه	۵۲۰۸	۵۰۷۵	۱۳۳-
۱۸	دانشگاه تبریز	۵۳۳۸	۴۸۴۸	۳۹۰-
۱۹	دانشگاه صنعتی اصفهان	۵۳۴۳	۴۳۲۴	۱۰۱۹-
۲۰	دانشگاه شیراز	۵۳۶۹	۴۴۴۶	۹۳۳-

نام دانشگاه	رتبه جهانی ۲۰۲۵	رتبه جهانی ۲۰۲۴	رتبه جهانی ۲۰۲۳	رتبه جهانی ۲۰۲۲
دانشگاه تهران	۱۰۳۰	۸۲۷	۷۳۹	۷۳۵
دانشگاه تربیت مدرس	۲۷۵۲	۲۱۵۰	۱۷۹۵	۱۵۴۵
دانشگاه صنعتی شریف	۳۶۱۴	۳۰۹۰	۲۵۴۲	۲۱۴۶
دانشگاه صنعتی امیرکبیر	۴۴۵۴	۳۹۰۲	۲۶۷۲	۲۴۰۱
دانشگاه علم و صنعت ایران	۴۰۴۰	۳۴۵۸	۲۷۲۷	۲۴۸۷
دانشگاه شهید بهشتی	۵۵۴۱	۵۱۵۱	۴۴۱۵	۳۹۵۳
دانشگاه صنعتی اصفهان	۵۳۴۳	۴۳۳۴	۳۴۸۶	۲۹۷۱
دانشگاه تبریز	۵۳۳۸	۴۸۴۸	۳۵۶۰	۳۳۶۵